

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE!

Kupuj odpowiedzialnie ubrania cz. 2

www.ekonsument.pl

Wprowadzenie

Jako konsumenci żyjemy pod ciągłą presją. Presją konsumpcyjnego stylu życia, który odbywa się według jednego schematu: **kupować, wyrzucać, kupować**. Zmieniające się nieustannie trendy prowadzą do tego, że wciąż kupujemy nowe, bardziej modne ubrania, nierzadko nie bacząc na to, co kryje się za ich metką. **Co można zrobić lepiej? W jaki sposób kupować ubrania by robić to bardziej odpowiedzialnie?**

Czy wiesz że... światowe marki odzieżowe wprowadzają obecnie **nawet do 18 kolekcji rocznie**, a segment wyrobów w tzw. przystępnych cenach w ciągu ostatnich 5 lat podwoił swoje rozmiary.

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Wprowadzenie

Cykl życia naszych ubrań

- Produkcja: dzisiejszy przemysł odzieżowy jest jednym z największych na świecie i zużywa więcej wody niż inne branże, poza rolnictwem, a także uwalnia do środowiska toksyczne związki chemiczne. Sektor odzieżowy stoi przed poważnymi wyzwaniami dotyczącymi zarówno zasobów, jak i warunków pracy. Temu wyzwaniu starają się sprostać różne firmy, projektanci, organizacje pozarządowe i konsumenci, którzy rozwijają trend zwany **odpowiedzialną modą**. (więcej na [slajdach 4-11](#) oraz na [stronie ekonsument.pl](#))
- Konsumpcja: w jaki sposób i gdzie możemy kupować odzież wyprodukowaną z poszanowaniem praw człowieka i środowiska? Jak kupować – albo właśnie NIE kupować – ubrań by chronić środowisko i ludzi? (więcej na [slajdach 12-18](#))
- Ponowne użycie i recykling: ilość ubrań jaka ląduje na wysypiskach jest zatrważająca. To najszybciej rosnąca część naszych domowych odpadów. Większość odzieży, którą wyrzucamy nadaje się do ponownego użycia. Odzież można też z powodzeniem poddawać recyklingowi. (więcej na [slajdach 12-13](#))

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Odpowiedzialna moda

Jak się to zaczęło?

- Na początku lat 90' XX w. odpowiedzialna (ekologiczna, etyczna) moda zaczęła pojawiać się w sklepach w Europie Zachodniej czy Stanach Zjednoczonych. Jednakże była bardzo mało atrakcyjna wizualnie. Kojarzyła się raczej z jutowymi workami, czy siermiężną bielizną z ekologicznej bawełny.
- I wtedy pojawili się projektanci, którzy dostrzegli potencjał jaki leży w tym co raz bardziej popularnym trendzie. Odpowiedzialna moda przestała być tylko ekologiczna, stała się także estetyczna... Zaczęły pojawiać się np. ubrania z recyklingu, dobrze skrojone ubrania z ekologicznej bawełny, czy bawełny z certyfikatem Fairtrade.

KUPOJ ODPOWIEDZIALNIE !

Odpowiedzialna moda

Jak się to zaczęło?

Stella McCartney wprowadziła do świata mody temat praw zwierząt. Jako wegetarianka i miłośniczka zwierząt nigdy nie używała w swej kolekcji futer ani skór. Sama o modzie mówi tak: *W modzie nie chodzi o to jaki kolor będzie modny tej wiosny. Chodzi o to jaki kierunek obejmie nasz przemysł.* Stella aktywnie promuje ekologię. W swych kolekcjach często stosuje bawełnę ekologiczną, barwioną nietoksycznymi barwnikami oraz materiały z recyklingu. Materiały są zawsze używane do końca (jeśli zostają resztki materiału włącza je w kolejną kolekcję).

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Odpowiedzialna moda

Czym jest teraz odpowiedzialna moda?

- Zaprojektowana w sposób przemyślany, ponadczasowy, trwałą, (więcej na [slajdzie 7](#))
- z materiałów z recyklingu lub innych surowców przyjaznych środowisku (bawełna ekologiczna, len, konopie), (więcej na [slajdach 8-9](#))
- których proces przetwarzania jest bardziej przyjazny środowisku (niskie zużycie chemikaliów, zrównoważone zarządzanie wodą i energią, redukcja odpadów),
- szyta w godnych warunków przy poszanowaniu praw człowieka i praw pracowniczych, (więcej na [slajdzie 10](#))
- sprzedawana w sposób sprawiedliwy i niewykorzystujący uprzywilejowanej pozycji handlowej firm z globalnej Północy, (więcej na [slajdzie 11](#))
- wspierająca rodzimą gospodarkę (polski len z Żyrardowa, szyta przez polskie szwaczki),
- lub osoby znajdujące się w ciężkiej sytuacji życiowej (osoby niepełnosprawne, wychodzące z bezdomności, samotne matki).

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Odpowiedzialna moda

Ubrania wielofunkcyjne

- **mniej produkcji, mniej zakupów**
- możemy nosić ubranie tak jak lubimy i na wiele okazji

Ubrania dwustronne

- **mniej prania** (plamę można schować)
- mamy dwa ubrania zamiast jednego

- Projektantka firmy Elementum zaprojektowała ubiór, który może być sukienką, szalem, spódnicą, swetrem lub bluzką w zależności od preferencji klienta

- Dwustronna sukienka firmy ManyMonths. Z jednej strony w paski czekoladowe z serduszkami, z drugiej – pistacjowe, z kieszonką. Dzięki regulacji długości ramiączek rośnie wraz z dzieckiem, przeobrażając się z czasem z sukienki w oryginalny top do spodni

Ubrania ponadczasowe

- nie ulegające trendom i na wszystkie okazje (np. jeansy czy mała czarna)
- **mniej odpadów**

KUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Odpowiedzialna moda

Jakie materiały są bardziej przyjazne naturze i ludziom?

Bawełna ekologiczna

- Podczas jej uprawy nie są wykorzystywane żadne substancje toksyczne.
- Ekologiczna uprawa odtwarza i utrzymuje żyzność gleby i pozwala zachować biologicznie zróżnicowane rolnictwo. ([więcej](#))

Len

- Główny naturalny surowiec włókienniczy, który może być w Polsce wyprodukowany, przerobiony i wykorzystany.
- Przyczynia się do rekultywacji gleb skażonych przez przemysł metalurgiczny i motoryzację.
- Produkcja lnu wiąże się jednak z zanieczyszczeniem znacznych ilości wody podczas przedzenia włókna lnianego na mokro. ([więcej](#))

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Odpowiedzialna moda

Konopie

- Rosną bardzo szybko, są trwałe (ubrania trudniej się niszczą).
- Ich uprawa wpływa korzystnie na żyzność gleby. ([więcej](#))

Bambus

- Bardzo wydajna roślina, wydłuża się prawie 121 cm w ciągu doby.
- Ma właściwości antybakteryjne, dzięki czemu nie trzeba stosować pestycydów w uprawie.
- Podczas produkcji stosuje się niebezpieczne dla środowiska i ludzi chemikalia (dwusiarczek węgla i wodorotlenek sodu). ([więcej](#))

Poliester z recyklingu (rPET)

- Produkowany z butelek PET lub z odzieży z poliestru.
- Wiąże się z ograniczeniem powstawania odpadów i obniżeniem (aż o 70%!) emisji CO₂ w porównaniu z produkcją zwykłego poliestru.
- Przy produkcji rPET stosuje się te same szkodliwe substancje co podczas produkcji zwykłego poliestru. ([więcej](#))

KUPOJ ODPOWIEDZIALNIE !

Odpowiedzialna moda

Godne warunki pracy

- Odpowiedzialna moda powinna zapewniać godne warunki pracy na przestrzeni całego łańcucha produkcji. Zapewnienie godnych warunków pracy w przemyśle odzieżowym jest wciąż wielkim wyzwaniem dla firm, zwłaszcza tych o globalnym zasięgu. Przemysł odzieżowy już od ponad 10 lat jest pod lupą organizacji konsumenckich takich jak [Clean Clothes Campaign](#) czy [Labour Behind the Label](#). Sama branża nie przeszła jak dotąd drastycznej metamorfozy, ale prowadzone kampanie i inicjatywy dają do myślenia nam – konsumentom, a co za tym idzie także menadżerom znanych marek. Firmy wprowadzają etyczne kodeksy postępowania, w których zobowiązują się do przestrzegania praw pracowniczych, podejmują współpracę ze związkami zawodowymi i organizacjami społecznymi, w fabrykach wprowadzają niezależne kontrole.

Etyczny kodeks postępowania firmy odzieżowej wg Clean Clothes Campaign

- wolność zrzeszania się i ochrona prawa do organizowania się
- prawo do układów zbiorowych
- zakaz pracy przymusowej
- zakaz pracy dzieci
- zakaz dyskryminacji
- określenie maksymalnej liczby godzin pracy
- bezpieczeństwo i higiena pracy
- godna płaca wystarczająca na życie (*living wage*)

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Odpowiedzialna moda

Sprawiedliwy Handel

- Sprawiedliwy Handel (Fair Trade) ma na celu wprowadzenie większej równości i partnerstwa w relacjach handlowych z drobnymi producentami w krajach rozwijających się oraz zapewnienie im godnego życia. Oznacza wymianę produktów za cenę, która jest w stanie pokryć koszty zrównoważonej produkcji i zapewnić producentom i ich rodzinom utrzymanie. Gwarancją Sprawiedliwego Handlu jest międzynarodowy znak certyfikacyjny Fairtrade umieszczony na produkcie lub uczestnictwo firmy w międzynarodowych relacjach handlowych zgodnie ze standardami Światowej Organizacji Sprawiedliwego Handlu. (więcej informacji [tu](#) i [tu](#))
 - Organizacje Sprawiedliwego Handlu współpracują z drobnymi producentami m.in. bawełny oraz spółdzielniami rzemieślniczymi produkującymi np. biżuterię i akcesoria w krajach globalnego Południa.

Certified Cotton

KUPOJ ODPOWIEDZIALNIE !

Co może zrobić konsument?

Na początek: **zawsze warto pamiętać o stosowaniu zasady 3R**

Reduce czyli ograniczajmy...

- ilość nabywanych ubrań (Czy na pewno ich potrzebujemy, a nie ulegamy trendom? Czy nie mamy czegoś podobnego w szafie? Czy coś co kiedyś kupiliśmy po lekkiej przeróbce nie będzie równie atrakcyjne?)
- emisję CO2 (np. poprzez wybieranie ubrań uszytych w Polsce)
- energię i chemikalia (np. poprzez pranie w 30 st. Celsjusza i w mniejszej ilości proszku)

Reuse czyli używajmy wielokrotnie...

- ubrania i akcesoria (np. biorąc udział w wymiennalniach ubrań i dodatków) (więcej na [slajdzie 13](#))

Recycle czyli odzyskujemy...

- oddawajmy nienoszone ubrania do specjalnych pojemników z odzieżą używaną
- wybierajmy produkty z materiałów z recyklingu (np. polary z rPET)

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Co może zrobić konsument?

SWAP czyli wymienialnia

- **Ekonomiczna** – kupowanie nowej odzieży i akcesoriów jest kosztowne, podczas wymienialni za grosze (lub za darmo) można odświeżyć szafę.
- **Ekologiczna** – to co nie jest nam potrzebne, może zostać wymienione, odsprzedane, подарowane i w ten sposób otrzymać „drugie życie”. Wymienialnie wspierają ekologiczną ideę wielokrotnego użycia.

Wymienialnie zmniejsza się ilość odpadów oraz emisję CO₂ do atmosfery, gdyż produkty

te nie muszą przebyć całej drogi „z uprawy do szafy”.

- W Polsce wymienialnie organizowane są już w wielu miastach i miasteczkach. Wymieniać się można także przez internet. (potrzebne informacje można znaleźć [tu](#) i [tu](#))

- Ważne dla matek: ubrania używane, prane wielokrotnie, pozbawione są toksycznych substancji używanych podczas uprawy bawełny, obróbki oraz transportu odzieży, dlatego są zdrowsze dla małych dzieci. Dodatkowo: ponieważ dzieci używają swoich ubrań przez krótki czas, mogą one z powodzeniem służyć innym maluszkom.

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Co może zrobić konsument?

Pozytywna siła naszych zakupów

- Jako konsumenci mamy w ręku ogromną siłę – siłę naszych pieniędzy. Jeśli chcemy ją wykorzystać w sposób bardziej świadomy, zajrzyjmy znanym markom pod metkę i sprawdźmy czy kryją się tam wartości, które popieramy. To od nas i od naszego systemu wartości powinno zależeć, które firmy chcemy nagrodzić zakupem ich produktu. Dla jednych większe znaczenie może mieć wsparcie rodzimej produkcji, dla innych godne warunki pracy, a jeszcze innym może zależeć na ochronie środowiska. W ten sposób pokazujemy dużym markom, że zależy nam na pewnych wartościach, a firmy prędzej czy później reagują na pojawiające się trendy.

Dlaczego **NIE** bojkot?

Niezależnie, jakiego dokonamy wyboru pamiętajmy, by był on wyborem pozytywnym. Unikanie kupowania produktów konkretnych firm, czyli ich bojkot nie jest korzystnym rozwiązaniem przede wszystkim dla samych pracowników, których naraża na utratę tak cennej dla nich pracy.

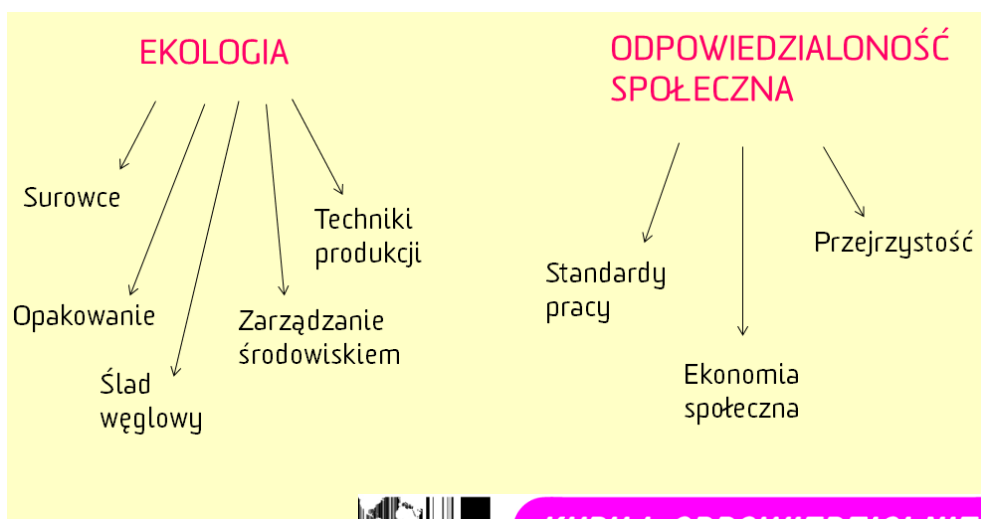

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Co może zrobić konsument?

Skąd czerpać informacje?

- [Dobre zakupy](#) to pierwszy i jedyny w Polsce ranking dla konsumentów zawierający bazę danych firm dostępnych na polskim rynku, których produkty są bardziej przyjazne ludziom i środowisku.
- Ponad 200 marek i 8 kategorii produktów: w tym [ubrania](#)
- 2 główne kryteria oceny firm: **Ekologia i Odpowiedzialność społeczna**.

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Co może zrobić konsument?

Skąd czerpać informacje?

- [Check Your Brand – Tailored Wages](#) to najnowszy ranking opracowany przez Clean Clothes Campaign, który przede wszystkim sprawdza w jakim stopniu europejskie firmy zapewniają pracownikom w swoim łańcuchu dostaw godną płacę wystarczającą na życie.
- Ten ranking, który nie tylko pomoże nam sprawdzić zaangażowanie firmy w ochronę środowiska, ale także przestrzeganie praw człowieka, praw pracowniczych, standardów dotyczących pracy dzieci, dyskryminacji kobiet, udostępni (odpłatnie) brytyjska organizacja:

ethical
consumer

Co może zrobić konsument?

Postawić na wiarygodność: certyfikaty

- Na rynku tekstylno-odzieżowym istnieje całe mnóstwo dobrowolnych standardów związanych z przestrzeganiem wysokich kryteriów społecznych i środowiskowych. Niestety zamiast pomagać często powodują konfuzję i brak zaufania wśród konsumentów. Wiele z nich jest też niewiarygodnych. Przede wszystkim istotne jest, by instytucje, które ustanawiają te standardy, były niezależne od biznesu. Tylko takie podejście jest w stanie zapewnić im wiarygodność i bezstronność.

Etapy produkcji	Produkcja surowca	Cały łańcuch produkcji
Materiały		
Materiały naturalne (wraz z bawełną)		
Tylko Bawełna		
Wszystkie materiały (także syntetyczne)		

- Powyżej i na [slajdzie 18](#) znajduje się lista certyfikatów, które znajdziemy na ubraniach dostępnych w Polsce.

KUPOJ ODPOWIEDZIALNIE !

Co może zrobić konsument?

GOTS, Soil Association, IVN

- Najlepsze w branży, całościowe certyfikaty obejmują wszystkie etapy produkcji wyrobów z tkanin naturalnych
- Bardzo rygorystyczne kryteria środowiskowe.
- Końcowy produkt musi zawierać surowce pochodzące w co najmniej 95% z upraw ekologicznych (czyli takich, na których m.in. nie stosuje się nawozów sztucznych, pestycydów, herbicydów oraz nasion modyfikowanych genetycznie).
- Zakaz stosowania metali ciężkich, alergenów, formaldehydów, PCV i wielu innych. ([więcej](#))

Bawełna Fairtrade (Fairtrade Certified Cotton)

- Najważniejszy certyfikat obejmujący kryteria Sprawiedliwego Handlu w przemyśle tekstylno-odzieżowym.
- Producentom bawełny gwarantuje sprawiedliwe ceny, długoterminowe partnerstwo w handlu oraz premię społeczną przeznaczoną dla na realizację projektów rozwojowych.
- Dotyczy tylko produkcji bawełny, żadne inne etapy produkcji odzieży nie są weryfikowane. ([więcej](#))

Certified Cotton

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Co może zrobić konsument?

Organic Exchange

- Końcowy produkt musi zawierać surowce pochodzące w co najmniej 95% z upraw ekologicznych (czyli takich, na których m.in. nie stosuje się nawozów sztucznych, pestycydów, herbicydów oraz nasion modyfikowanych genetycznie).
- Brak kryteriów dot. etapu obróbki i przetwórstwa włókien oraz produkcji ubrań. ([więcej](#))

Tekstylia Godne Zaufania (Oeko-Tex Standard)

- Odzież z tym oznaczeniem nie może zawierać niektórych substancji szkodliwych dla zdrowia konsumentów.
- Certyfikat koncentruje się tylko na właściwościach gotowych produktów. Jego celem nie jest analiza wpływu poszczególnych etapów produkcji na środowisko czy pracujących ludzi, lecz wpływ produktu na zdrowie i bezpieczeństwo użytkowników. ([więcej](#))

Ecolabel (European Flower)

- Tkanina nie musi być wytworzona z włókien ekologicznych by uzyskać certyfikację.
- Zakaz stosowania GMO oraz niektórych pestycydów, herbicydów i metanolu.
- Certyfikat obejmuje także produkcję tkanin naturalnych i sztucznych. ([więcej](#))

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Co może zrobić konsument?

Nie tylko zakupy wpływają na działania wielkich koncernów. Zagrożeniem, z którym najbardziej liczą się firmy, jest możliwość utraty przez nich dobrego wizerunku.

Warto dać firmom odzieżowym powód, aby liczyły się ze zdaniem konsumentów! Jak to zrobić?

- Można pisać listy, pytać, pokazując w ten sposób jak ważna jest działalność firm i warunki, w jakich pracują ludzie wytwarzający dla nas ubrania. Z producentami można kontaktować się przez infolinię, e-mailem lub telefonicznie. Można też porozmawiać z obsługą sklepu.
- Wysyłając „pilne apele”, podpisując petycje albo uczestnicząc w happeningu. Członkinie sieci pilnych apeli wywierają nacisk na producentów odzieży poprzez natychmiastowe i masowe reagowanie na przypadki łamania praw pracowniczych w poszczególnych fabrykach. Wszystkie akcje podejmowane są na prośbę pracowników fabryk, gdzie te nieprawidłowości mają miejsce. Do akcji włączyć się można m.in. na stronie [Clean Clothes Campaign](#) oraz [ekonsument.pl](#).

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Materiały

➤ Poradniki

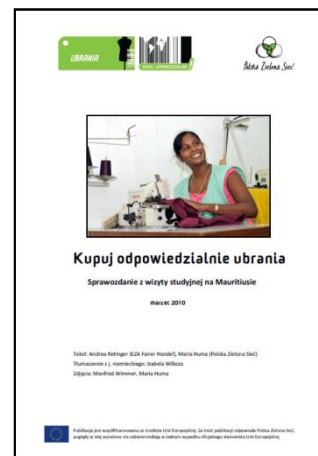

[W kierunku odpowiedzialnej mody. Podręcznik dla projektantów i marek odzieżowych](#)
Polska Zielona Sieć
(j. polski)

➤ Raporty

[Kodeksy postępowania a prawa pracownicze](#)
Clean Clothes Campaign
(j. polski)

[Kupuj odpowiedzialnie ubrania. Sprawozdanie z wizyty studyjnej na Mauritiusie](#)
Polska Zielona Sieć
(j. polski)

[Tailored Wages](#)
Clean Clothes Campaign
(j. angielski)

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Materiały

➤ Materiały wideo

[Relacja z Targów odpowiedzialnej mody WearFair 2012](#)
Polska Zielona Sieć
(j. polski)

[„Odpowiedzialna Moda - działania sukcesy wyzwania”. Relacja z debaty międzynarodowej](#)
Polska Zielona Sieć
(j. polski)

[How Your T-Shirt Can Make a Difference](#)
National Geographic
(j. angielski)

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Strony www

- www.ekonsument.pl/ubrania

Strona **Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie**. Na stronie dostępna jest baza wiedzy, materiały

i aktualności dot. odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji odzieży.

- www.cleanclothes.pl

Clean Clothes Polska to kampania na rzecz poprawy warunków pracy w globalnym przemyśle odzieżowym. W Polsce prowadzona jest przez Fundację Kupuj Odpowiedzialnie, Polską Akcję Humanitarną, Ośrodek Działań Ekologicznych „Źródła” i Koalicję KARAT. CCP jest członkiem platformy międzynarodowej Clean Clothes Campaign.

- www.cleanclothes.org

Clean Clothes Campaign to międzynarodowa kampania, która łączy wysiłki związków zawodowych, organizacji pozarządowych i osób indywidualnych na rzecz poprawy warunków pracy w przemyśle odzieżowym. (j. angielski)

- www.dobrezakupy.ekonsument.pl/ubrania

Dobre zakupy to pierwszy i jedyny w Polsce ranking dla konsumentów zawierający bazę danych firm dostępnych na polskim rynku, których produkty są bardziej przyjazne ludziom i środowisku. W bazie znajduje się ponad 90 firm produkujących odzież i dodatki.

KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE !

Prezentacja jest dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie oraz autorki prezentacji - Marii Humy. Prezentacja powstała w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej realizowanej za pośrednictwem MSZ RP w roku 2014. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o programie polskiej współpracy rozwojowej.

Więcej informacji: <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/legalcode>

KUJ ODPowiedzialnie !

www.ekonsument.pl

Szkolenie „Kupuj odpowiedzialnie ubrania i elektronikę – jak uczyć o odpowiedzialnej konsumpcji” jest współfinansowane w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP w 2014 r.